

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

FACTSHEET

Monitor mensenhandel 2019-2023

Over het onderzoek

De monitor over de aanpak van mensenhandel in Nederland (2019-2023) toont een lichte stijging in meldingen van slachtoffers, met 868 gevallen in 2023. Ondanks deze stijging blijft het aantal meldingen ver onder het geschatte aantal slachtoffers. Er is een gebrek aan duidelijke richtlijnen voor het melden van mensenhandel door de AVG, wat leidt tot veel anonieme meldingen. Het zicht op minderjarige slachtoffers blijft verslechteren. De aanpak van internationale seksuele uitbuiting blijft achter en er is te weinig zicht op binnenlandse seksuele uitbuiting, mede door onduidelijkheid over prostitutiecontroles. Het strafrechtelijk vervolgen van daders, vooral bij arbeidsuitbuiting, is onvoldoende effectief. De Nationaal Rapporteur pleit voor online outreach en signalering van minderjarigen, uniforme prostitutiecontroles en verbeterde gegevensdeling.

Conclusies

CIJFERS TONEN DAT STRAFRECHTELIJKE AANPAK MENSENHANDEL STEEDS MINDER EFFECTIEF IS

In Nederland wordt het aantal slachtoffers van mensenhandel geschat op 5.000. Er zijn in 2023 868 slachtoffers gemeld bij CoMensha, een stijging ten opzichte van 2022. Het aantal gesignaleerde incidenten is stabiel, maar het aantal daders in beeld bij de politie neemt af, evenals het aantal aangiften door slachtoffers. Het dagvaardingspercentage voor mensenhandelzaken is het laagste ooit, met slechts 43% in 2023. Het aantal mensenhandelzaken dat door de rechter wordt afgedaan, daalt elk jaar, wat zorgwekkend is gezien de constante omvang van het probleem. Meer inspanningen in de signalering leiden niet tot meer opsporing, vervolging of berechting van daders.

MEER INZICHT NODIG IN DE NETWERKSTRUCTUREN ACHTER INTERNATIONALE SEKSUELE UITBUITING EN MODUS OPERANDI VAN DADERS

De daling in het aantal mensenhandelzaken dat de rechter afdoet, komt vooral doordat minder internationale seksuele uitbuitingszaken voor de rechter komen. Drie groepen vallen op: Afrikaanse, (Midden- en Oost-) Europese, en Latijns-Amerikaanse slachtoffers. Zaken van Afrikaanse slachtoffers worden vaak niet verder onderzocht door een gebrek aan opsporingsindicaties. Bij Latijns-Amerikaanse slachtoffers wordt er vaak vervolgd voor mensensmokkel. Meldingen van Midden- en Oost-Europese slachtoffers nemen af. Alle drie de groepen lijken uitgebuit te worden in netwerken die moeilijk te doorgronden zijn, wat vraagt om intensievere internationale samenwerking en informatie-uitwisseling.

DALING AANGIFTEN IS ZORGELIJK VOOR OPSPORING VAN DADERS VAN MENSENHANDEL

Het aantal aangiften van mensenhandel bij de politie is de afgelopen jaren afgenomen, van 229 in 2020 naar 152 in 2023 (afname van 34%). Dit is opvallend, omdat het aantal geregistreerde incidenten van mensenhandel sinds 2019 stabiel blijft. Aangiften voor criminele uitbuiting zijn het sterkst gedaald, van 31% in 2020 naar minder dan 12% in 2023.

DE STRAFRECHTELIJKE AANPAK VAN ARBEIDSUITBUITING BLIJFT NOG STEEDS ACHTER

De strafrechtelijke aanpak van arbeidsuitbuiting blijft achter op die van seksuele uitbuiting. Slechts 4% van de geregistreerde incidenten van mensenhandel in 2019-2023 komt van de NLA. Daarnaast gaat 8% van de geregistreerde incidenten van mensenhandel bij de politie over arbeidsuitbuiting. Het aandeel opsporingsonderzoeken naar arbeidsuitbuiting is 6%. Daders van arbeidsuitbuiting komen minder vaak voor de rechter, worden minder vaak veroordeeld en krijgen kortere straffen dan andere daders van mensenhandel. De Nationaal Rapporteur constateert dat eerdere aanbevelingen om de aanpak van arbeidsuitbuiting te verbeteren nog geen resultaten hebben opgeleverd en benadrukt dat deze aanbevelingen onverminderd van kracht blijven.

KNELPUNTEN BIJ HULPVERLENING EN BESCHERMING VRAGEN OM CONCRETE ACTIES

De opvang en hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel kent grote knelpunten. Er is een tekort aan opvangplekken en de toegankelijkheid is vaak problematisch door persoonlijke factoren zoals gender, aard van de problematiek en verblijfsstatus. De doorstroom naar (beschermde) wonen en ggz-behandeling verloopt moeizaam door lange wachtlijsten. De toegang tot opvang en hulp voor buitenlandse slachtoffers is onzeker doordat de toegang afhankelijk is van de medewerking van het slachtoffer in de strafprocedure. De Nationaal Rapporteur pleit voor de loskoppeling van verblijfsstatus en strafrechtelijk onderzoek, en voor snellere implementatie van verbeteringen in de opvang en hulpverlening, inclusief een nationaal verwijzingsmechanisme.

NOODZAAK TOT LANDELIJKE AANPAK PROSTITUTIECONTROLES

Het aantal meldingen van binnenlandse seksuele uitbuiting is gedaald, maar er is geen reden om aan te nemen dat de omvang kleiner is geworden. Slachtoffers worden vaak gesignaleerd in minder zichtbare sectoren zoals thuisprostitutie en de escortsector. Het gebruik van digitale middelen door de daders maakt het moeilijker om slachtoffers te identificeren en te helpen. Het uitblijven van een landelijk sekswerkbeleid en onduidelijk toezicht op sekswerk belemmeren de aanpak van mensenhandel. Er is behoefte aan een uniforme uitvoering van prostitutiecontroles, met duidelijke verantwoordelijkheden en landelijke doelstellingen, zodat misstanden binnen deze sector beter zichtbaar worden en effectief kunnen worden aangepakt.

NOODZAAK TOT ZICHT OP MINDERJARIGE SLACHTOFFERS

In 2023 daalde het aantal bij CoMensha gemelde minderjarige slachtoffers van mensenhandel naar 52, een afname van 81% sinds 2014. Dit duidt op een alarmerend verlies van zicht op deze kwetsbare groep, vooral binnen de binnenlandse seksuele uitbuiting. Er wordt aangenomen dat er meer slachtoffers zijn, onder andere op basis van de chat-service van Fier, die 90 minderjarige slachtoffers in 2023 registreerde. De Nationaal Rapporteur beveelt aan om te zorgen voor mogelijkheden voor online contact met en signalering van minderjarige slachtoffers, zodat minderjarige slachtoffers beter in beeld komen en effectief geholpen kunnen worden via laagdrempelige kanalen.

NOODZAAK TOT OPHEFFEN BARRIÈRES VOOR GEGEVENSDELING

De implementatie van de AVG in 2018 leidt tot terughoudendheid bij instanties om slachtoffers van mensenhandel te melden, vooral bij minderjarigen. Dit resulteert in een toename van anonieme meldingen bij CoMensha, die niet volledig geregistreerd kunnen worden. In 2023 ontving CoMensha 605 anonieme meldingen, wat suggereert dat er veel meer slachtoffers in beeld zijn dan de 868 geregistreerde meldingen. Ook in de asielketen bemoeilijkt de AVG de gezamenlijke signalering van mensenhandel. De Nationaal Rapporteur beveelt aan om gegevensuitwisseling te verbeteren en de drempels voor meldingen met voldoende gegevens om te kunnen registreren, te verlagen.

Aanbevelingen

AANBEVELING 1

Uniformeer landelijke prostitutiecontroles, stel duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling en kwantitatieve doelstellingen vast; evalueer en stuur bij, met beperkte ruimte voor lokale verschillen.

AANBEVELING 2

Versterk online outreach en signalering van minderjarige slachtoffers, zorg voor melding bij Comensha, breid online contactmogelijkheden uit voor professionals en minderjarige slachtoffers; faciliteer laagdrempelige hulpverlening.

AANBEVELING 3

Waarborg voldoende gegevensverstrekking en voorkom anonieme meldingen bij CoMensha, zodat slachtofferschap van mensenhandel inzichtelijk wordt met complete, informatieve meldingen.

WIE IS DE NATIONAAL RAPPORTEUR?

De Nationaal Rapporteur is Conny Rijken. De Nationaal Rapporteur wordt ondersteund door een team van deskundige en bevoegde medewerkers met een multidisciplinaire achtergrond.

WAT DOET DE NATIONAAL RAPPORTEUR IN DE AANPAK VAN MENSENHANDEL EN SEKSUEEL GEWELD TEGEN KINDEREN?

De Nationaal Rapporteur onderzoekt de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland en de effecten van het beleid op deze thema's. Met deze kennis adviseert de Nationaal Rapporteur de nationale en lokale overheid, andere bestuursorganen, internationale organisaties en uitvoerende organisaties over hoe zij mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen kunnen voorkomen en bestrijden. In de thematische onderzoeken en regelmatig verschijnende monitors ligt de nadruk op het volgen en verbeteren van de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen.

Postadres

Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
Telefoon: 070 370 45 14
www.nationaalrapporteur.nl

Download het rapport

